

Rotete om krisehåndtering

Tore Bakken og Johannes Brinkmann

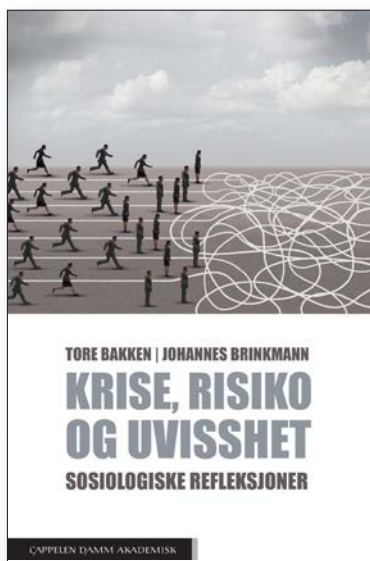
Krise, risiko og uvisshet: sosiologiske refleksjoner

Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2022

212 s.

ISBN 978-82-02-70947-1

Michael 2022; 19: 416–8.

Krise, risiko og uvisshet: Sosiologiske refleksjoner er en vidtfavnende bok som inviterer til mange spennende måter å tenke kritisk og kreativt om unntakssituasjoner. Den er skrevet av Tore Bakken og Johannes Brinkmann, som er pensjonerte professorer ved Handelshøyskolen BI.

Boken er en essaysamling, og forfatterne vil vise at sosiologien har mye å by på for å forstå krisesituasjoner. Jeg er selv sosiolog og derfor naturligvis overbevist om det, men hva med bokens tiltenkte publikum, som ifølge forfatterne er bachelor- og masterstudenter innen sosiologi og krise- og krisehåndtering, samt folk i jobber der krise- og risiko-problemer står på dagsordenen. Kommer de til å skjønne at sosiologi er veien til klar tenkning om unntakssituasjoner? Det er jeg ikke sikker på.

Et overflodshorn

Bokens styrke er dens iderikdom – den er et overflodshorn av innganger til blant annet krise, risiko og uvisshet. Etter innledningskapitlet får vi en innføring i et utvalg sosiologiske grunnbegreper (kapittel 1) «og sammen-

hengsførståelse» (kapittel 2). Disse kapitlene skal ifølge forfatterne understøtte de øvrige ni kapitlene. Boken har noe nytt og spennende for alle. Selv hadde jeg spesielt glede av å lese om *nyttig illegalitet*, altså ting folk gjør i randsonen mellom det lovlige og ulovlige for å løse oppgaver de er satt til å gjøre.

Tre ankepunkter

Likevel mener jeg dette er et mindre vellykket bokprosjekt. Hovedproblemet er at boken bommer på sitt publikum. For bachelorstudenter flest er den ugjennomtrengelig. Det er uklar sammenheng mellom kapitlene, og ofte er det vanskelig å forstå tanken bak innholdet i dem. De innledende kapitlene, som ifølge forfatterne skal fungere som en referanseramme for resten av boken, er rotete, og gis stort sett ingen rolle senere. Dermed settes tonen på en uheldig måte. Fra kapittel 3 er det bedre, men likevel sitter jeg igjen med en følelse av potpurri.

I tillegg har boken en stil som virker gammelmodig og fremmedgjørende, hvor tysk brukes uten oversettelse, lengre sitater antas forstått uten nærmere utdyping og hvor kompliserte poenger gjøres i en håndvending. Vi er *innom* kjernebegrepene, men sjelden på en grundig måte. For å skulle være skrevet for bachelorstudenter er det for upedagogisk – teksten er prøvende, forplikter seg sjelden til klare definisjoner, og er ofte mer belærende enn opplærende. Som på side 49, hvor vi får bruddstykker av et krevende sitat fra Ulrich Beck (1944–2015), en av kjempene innen sosiologisk risikoteori, fremlagt uten videre utgreiing som «en smaksprøve som oppfordring til videre lesning på egen hånd». Studenter må selvsagt gjerne lese på egen hånd, ingenting er bedre, men når boken er laget for dem bør de kunne forvente innføring i bokens kjernetematikk utover smaksprøver. Eller som når leseren skal lære om *resiliens*, og får vite at «Resiliens er vanskelig å definere eksakt, men det hjelper å tenke seg et semantisk gravitasjonssentrum der begrepets innhold defineres gjennom begrepets tilblivelse (...)» (s. 197). «Takk for ingenting», tenker studenten, og slår isteden opp i *Store Norske Leksikon*. (Resiliens betyr psykologisk motstandskraft eller at man er robust.)

Boken kunne også med fordel fortalt mer, og mer inngående, om sosiologiske perspektiv på krise, risiko og uvisshet. Dens selverklærte mål er å vise at sosiologi er en nyttig ressurs for å tenke klokt om unntakssituasjoner. Men flere steder blir snarere unntakssituasjoner fremstilt som en interessant inngang til sosiologi. Sosiologien havner i sentrum, og blir målet fremfor middelet. Vi får f.eks. vite at en del av skriftene til Durkheim, Marx og Weber *kan* sies å handle om kriser (kapittel 7). Erfarne lesere kan selvsagt finne slikt stimulerende, men jeg tviler på at det er dette bachelorstudenter

ser etter. Selv om boken byr på sosiologiske perspektiver på unntakssituasjoner, kunne grepet om bokens selverklærte mål vært skjerpet.

Koronapandemien trekkes frem som et slags hovedeksempel, men grepet fungerer mindre godt. Trolig har man villet bruke felles erfaringer med smittevern og nedstengning som en inngang til bokens tema. Men i praksis får pandemien en flyktig rolle, og bidrar ikke til å binde boken sammen. Jeg mener også at boken burde reflektert mer over forskjellen på kriser som går raskt over, og kriser som varer så lenge at unntakssituasjonen blir en slags normal. De store krisene vi står overfor i vår tid, er varslede og langvarige kriser, som vi er så mette på at vi har tendens til å se en annen vei. Slike kriser skiller seg radikalt fra skogbranner og skipsforlis nettopp ved deres utstrekning i tid og rom, som gjør at de sklir inn i bakgrunnen, som hverdagsliv. Sosiologisk sett er dette interessant. Gitt at man valgte en langdryg pandemi som rød tråd, er det derfor overraskende at man har latt denne sjansen gå fra seg. Det er endatil synd fordi boken da mister noe av sin relevans for vår tids store og langtrukne kriser, som klima og miljø, økende sosial ulikhet, antibiotikaresistens og «eldrebølgen».

Boken har altså mye å by på, men er dessverre rotete og bommer på hovedmålgruppen.

Erik Børve Rasmussen
fossan@oslomet.no

Erik Børve Rasmussen er sosiolog, ph.d. og faggruppeleder ved Institutt for sosialfag, Oslomet.